

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์แก่ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดสระแก้ว

DISSEMINATION OF BUDDHISM BY BUDDHIST MONKS TO INMATES

AT SA KAEO PROVINCIAL PRISON

พระครูสุทธีรญาณ (ภักดี เขมธโร)

วัดป่าญาณวิสุทธาวาส จังหวัดปราจีนบุรี

E-mail: ktawon@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็น เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ต้องขัง ศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะที่มีต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์แก่ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดสระแก้ว เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี พบว่า ผู้ต้องขังมีความคิดเห็นต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ภาพรวมอยู่ระดับมาก ปัจจัยส่วนบุคคลต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ปัญหาและอุปสรรค คือเนื้อหาเข้าถึงยากไม่เหมาะสมกับความหลากหลายของผู้ต้องขัง ข้อเสนอแนะ คือทำความเข้าใจบริบทของเรือนจำเพิ่มมากขึ้น สอดแทรกหลักธรรมะที่สามารถนำไปปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหลังจากออกจากเรือนจำ

คำสำคัญ: การเผยแผ่พระพุทธศาสนา; พระสงฆ์; ผู้ต้องขัง; เรือนจำ

Abstract

This article was to study the level of Inmates opinions, compare of the Inmates opinion, problems, obstacles and recommendations for Dissemination of Buddhism by Buddhist Monks to Inmates at Sa Kaeo Provincial Prison, Methodology were mixed methods. Findings: the level of Inmates opinion on Dissemination of Buddhism by Buddhist monks by overview was at high level. Personal factors were different but the research hypothesis was rejected. Problems and obstacles were found that content difficulty access to understand, not suitable for diversified prison inmates. Recommendations: should be more making for understanding in context of the prison. Including Dhamma principles for behavior modification after the inmates discharged from prison.

Keywords: Buddhism Dissemination; Monks; Prison Inmates; Prison

บทนำ

ปัญหาของนักโทษที่เพิ่มขึ้นทุกปีเป็นการสะท้อนถึงสภาพของสังคมไทย ซึ่งเห็นได้จากจำนวนนักโทษในเรือนจำของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2560 มียอดสูงจนติดอันดับ 6 ของโลกมากเป็นอันดับ 3 ของทวีปเอเชีย และเป็นอันดับ 1 ของภูมิภาคอาเซียน ปัญหามากมายที่ตามมา อาทิเช่น งบประมาณค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับนักโทษ ถึงปีละเกือบหมื่นล้านบาท/ปี, ปัญหาสิทธิมนุษยชน, ปัญหาสังคมยอมรับหลังจากพ้นจากเรือนจำ ปัญหาจากการรักษาพยาบาล ฯลฯ และจากยอดสถิติในปี พ.ศ. 2562 สำนวน วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2562 (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ กองแผนงาน กรมราชทัณฑ์, 2562) มียอดรวมผู้ต้องราชทัณฑ์ชาย/หญิง ทั้งสิ้นรวม 375,763 คน โดยแบ่งเป็นนักโทษเด็ดขาดรวม 307,772 คน, ผู้ต้องขังระหว่าง อุทธรณ์-ฎีกา, ใต้สวน-พิจารณา, สอบสวน รวม 129,242 คน, เยาวชนที่ฝากขัง 61 คน, ผู้ถูกกักกัน 18 คน, ผู้ต้องขังขัง 3,291 คน (กรมราชทัณฑ์, 2562)

สำหรับกรมราชทัณฑ์ มีหน้าที่และวัตถุประสงค์การดำเนินงานคือ ควบคุมผู้ต้องขังไว้ตามคำพิพากษาของศาล และให้การแก้ไขฟื้นฟูเพื่อพัฒนาให้คนที่ทำผิดเหล่านั้นให้กลับมาเป็นพลเมืองดีของสังคมและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ไปในทางที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น (พระศากยวงศ์วิสุทธิ์, 2561) ซึ่งกระบวนการดูแลผู้ต้องขังมีตั้งแต่เริ่มจนถึงสุดท้ายก่อนปลดปล่อยผู้ต้องขังออกจากเรือนจำ

จังหวัดสระแก้วได้มีการเปิดให้พระภิกษุเข้าไปทำหน้าที่ช่วยอบรมเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนในทางพระพุทธศาสนาแก่นักโทษเป็นประจำทุกเดือน และร่วมกับโครงการเรือนจำ เรือนธรรมตามระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการศึกษาและการอบรมผู้ต้องขัง ฉบับที่ 8 เรื่องการศึกษาและอบรมผู้ต้องขังตามข้อบังคับกรมราชทัณฑ์ในด้านการศึกษา สาขาจริยศึกษา (ดาวเรือง หงษา, 2556) ได้แก่ การอบรมศีลธรรมจรรยา และหน้าที่พลเมืองดี โดยมีอนุศาสนาจารย์เจ้าหน้าที่ประจำเรือนจำเป็นผู้พิจารณาคัดสรรตามความเหมาะสม ซึ่งใช้วิธีพิจารณาตามท่อนุศาสน์แต่ละท่านพิจารณาเห็นสมควรตามหลักเกณฑ์ พระสงฆ์ที่ได้รับอาราธนายินยอมให้เข้าไปทำการอบรมเผยแผ่สั่งสอนแต่ละท่านมีความชำนาญในการอบรมเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอน มีความรู้แตกฉานในการเผยแผ่แตกต่างกัน ซึ่งเรียกว่าปฏิสัมภิทา 4 คือ

1. อุตลปฏิสัมภิทา ปัญญาแตกฉานในอรรถ 2. ฌัมมปฏิสัมภิทา ปัญญาแตกฉานในธรรม 3. นิรุตติปฏิสัมภิทา ปัญญาแตกฉานในทางนิรุกติ (ภาษา) และ 4. ปฏิภาณปฏิสัมภิทา ปัญญาแตกฉานในปฏิภาณ (โต้ตอบได้ทันทีทันควัน, แก้ปัญหาเฉพาะหน้า, ความคิดทันการ) พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต, 2555) โดยนัยสำคัญนี้คือผู้ที่เผยแผ่อบรมแก่ผู้ต้องขัง มีความเข้าใจอรรถรสของหลักธรรม สามารถชักจูงผู้ต้องขัง ให้มีความสนใจจนเกิดปสาทสัทธา ความเชื่อที่เป็นความเลื่อมใสจากการได้ยินได้ฟัง แล้วน้อมนำไปประพฤติปฏิบัติต่อไป

ผู้ต้องขังเมื่อได้รับการตัดสินใจจนจบกระบวนการแล้ว จำต้องถูกคุมขังซึ่งตามกระบวนการถือว่าจบลง แต่สิ่งที่เป็นปัญหา คือ ความหลากหลายของผู้ต้องขังที่รวมกันอยู่ในเรือนจำ ผู้ต้องขังแต่ละราย มีปัจจัยพื้นฐานที่แตกต่างกันในหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติ อายุ เมื่อถูกนำมาให้อยู่ในสังคมเดียวกัน มีการฝึกหัดปฏิบัติตามกรอบที่กรมราชทัณฑ์กำหนดกฎเกณฑ์ไว้ ซึ่งหนึ่งในกิจกรรมที่

กรมราชทัณฑ์กำหนดไว้เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ต้องขังได้รับการอบรม คือ การร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา อันเป็นการอบรมขัดเกลา ภาย วาจา จิตใจ ให้เกิดความเกรงกลัว ความละอายใจต่อบาป และซาบซึ้งในรสของพระธรรม โดยมีพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งภายในจิตใจ มุ่งที่จะไม่ให้กลับมากระทำความผิดซ้ำอีก พระสงฆ์ในจังหวัดสระแก้วจึงต้องมีการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ก่อนที่จะเข้าไปเผยแผ่ ซึ่งจะแตกต่างจากการที่มีศรัทธาญาติโยมทั้งหลายมาวัดเพื่อปฏิบัติธรรม หรือการได้เข้าไปแสดงธรรมเทศนาในที่ต่าง ๆ ประกอบกับการที่อนุศาสนาจารย์ได้มีการนิมนต์พระภิกษุจากที่ต่าง ๆ ไม่ได้นิมนต์พระภิกษุเข้าเป็นประจำ

สารนิพนธ์เรื่องการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์แก่ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดสระแก้ว เล่มนี้ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อทำการวิจัยในส่วนการเผยแผ่ของพระสงฆ์ในเรือนจำจังหวัดสระแก้วว่าจะเหมาะสมกับการที่จะนำไปใช้แก่ผู้ต้องขังหรือไม่ เพราะพิจารณาเห็นว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจและยังไม่มีผู้ใดเข้ามาทำการวิจัยในส่วนนี้ ว่าผู้ต้องขังมีความคิดเห็นอย่างไร ในการที่พระสงฆ์เข้าไปอบรมสั่งสอนแก่ผู้ต้องขัง งานวิจัยเล่มนี้จึงแสดงให้เห็นว่าการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์แก่ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดสระแก้ว จะเป็นประโยชน์ต่อพระสงฆ์ที่จะเข้าไปเผยแผ่แก่ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดสระแก้วต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้ต้องขังที่มีต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์แก่ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดสระแก้ว
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ต้องขังที่มีต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์แก่ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดสระแก้ว จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะที่มีต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์แก่ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดสระแก้ว

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดสระแก้ว โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง จากสูตรของ Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 333 คน จากผู้ต้องขังทั้งหมด 1,967 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD.)

และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 8 รูปหรือคน และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์แก่ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดสระแก้ว ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุ 20-30 ปี มีจำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 39.3 มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีจำนวน 290 คน คิดเป็นร้อยละ 87.1 มีระยะเวลาการต้องโทษ 1 ปี-10 ปีมีจำนวน 236 คน คิดเป็นร้อยละ 70.9 ตามลำดับ

2. ข้อมูลระดับความคิดเห็นของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์แก่ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดสระแก้ว

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์แก่ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดสระแก้ว โดยภาพรวม

(n=333)

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์แก่ผู้ต้องขัง ในเรือนจำจังหวัดสระแก้ว	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการเตรียมความพร้อมในการสอน	4.14	0.666	มาก
2. ด้านการสร้างบรรยากาศการสอนให้ปลอดภัย	3.95	0.704	มาก
3. ด้านการสอนมุ่งเนื้อหา	4.10	0.674	มาก
4. ด้านการสอนโดยเคารพ	4.21	0.607	มาก
5. ด้านการใช้ภาษาสุภาพ นุ่มนวล เหมาะสม	4.26	0.672	มาก
ภาพรวม	4.13	0.586	มาก

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์แก่ผู้ต้องขังฯ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.13, S.D.= 0.586) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านการใช้ภาษาสุภาพ นุ่มนวล เหมาะสม ด้านการสอนโดยเคารพ ด้านการเตรียมความพร้อมในการสอน ด้านการสอนมุ่งเนื้อหา ด้านการสร้างบรรยากาศการสอนให้ปลอดภัย ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 2 ผลสรุปโดยรวมการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของผู้ต้องขังต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ฯ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลตามสมมติฐานที่ 1-3

สมมติฐาน	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า F	Sig.	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
1.	อายุ	การเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ฯ	1.618	0.185	-	✓
2.	การศึกษา	การเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ฯ	1.915	0.148	-	✓
3.	ระยะเวลาต้องโทษ	การเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ฯ	1.299	0.275	-	✓

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบพบว่า ผู้ต้องขังที่มีอายุ การศึกษา และระยะเวลาต้องโทษ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์แก่ผู้ต้องขังฯ โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ

ตารางที่ 3 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์แก่ผู้ต้องขังฯ

การเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์แก่ผู้ต้องขัง	ปัญหาอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
ด้านการเตรียมความพร้อม	เนื้อหาที่เข้าถึงยาก ไม่เหมาะสม ไม่เข้ากับ ความหลากหลายของผู้ต้องขัง	ศึกษาถึงสภาพปัญหาทั่วไปของผู้ต้องขังเพิ่มมากขึ้น
ด้านการสร้างบรรยากาศในการสอนให้ปลอดภัย	สถานที่ แสดงธรรม มีเสียงรบกวน	ควรมีสถานที่ปฏิบัติธรรมโดยเฉพาะ
ด้านการสอนมุ่งเนื้อหา	ต้องการเนื้อหาหลากหลาย เข้าใจง่าย ใกล้เคียงกับชีวิต เพื่อนำไปปรับใช้	ควรศึกษาหาข้อมูล เพิ่มขึ้น เพื่อให้เกิดทักษะพื้นฐานประกอบการแสดงธรรม
ด้านการสอนโดยเคารพ	ระยะเวลาในการอบรม ถูกจำกัด ควบคุมมากเกินไป ทำให้มีเวลาน้อย	ควรปรึกษาเรื่องระยะเวลาในการอบรมและ มีนาฬิกาให้ดูเวลา
ด้านการใช้ภาษาสุภาพ นุ่มนวล เหมาะสม	อยากให้พูดแบบสนุกสนาน เข้าใจง่าย	พระสงฆ์ควรมีการพูดคุยแบบเป็นกันเองมากขึ้น เพื่อให้เกิดบรรยากาศร่วม กับผู้ต้องขัง

จากตารางที่ 3 พบว่าพระสงฆ์มีการเตรียมความพร้อมด้านความรู้ เมื่อได้รับหลักธรรม หรือ ใจหทัยที่ทางเรือนจำกำหนดมาให้แสดงในแต่ละครั้ง ค้นคว้าหาข้อมูล แล้วนำมาประยุกต์ให้ตรงกับความต้องการของผู้ต้องขัง เนื้อหาที่เข้าถึงยากไม่เหมาะสมกับความหลากหลายของผู้ต้องขัง ข้อเสนอแนะ คือทำความเข้าใจบริบทของเรือนจำเพิ่มมากขึ้น สอดแทรกหลักธรรมที่สามารถนำไปปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหลังจากออกจากเรือนจำ พระสงฆ์ควรลดอคติ ความคิดที่ไม่ดีควรประพฤติตนให้เหมาะสม มีกิริยาอาการที่เรียบร้อย ไม่คึกคะนองเกินไป

ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก

พบว่าความพร้อมด้านความรู้ ทักษะทางการพูดพระสงฆ์ต้องค้นคว้าหาข้อมูลแล้วนำมาประยุกต์ให้ตรงกับความต้องการของผู้ต้องขัง สอดแทรกหลักการที่สามารถนำไปปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหลังจากออกจากเรือนจำ ด้านการสร้างบรรยากาศในการสอนให้ปลอดภัย พบว่าการใช้วิธีให้มีกิจกรรมร่วมกันก่อนการเผยแผ่หรือชวนพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิด ตั้งคำถามปลายเปิดจะช่วยให้ผ่อนคลายได้ ด้านการสอนมุ่งเนื้อหา การเน้นเนื้อหาบางบางครั้งก็ทำให้ผู้ต้องขังไม่สนใจในการรับฟัง กลับกลายเป็นการเพิ่มความรู้สึกลึกหนัก จึงควรปรับเนื้อหาที่จะทำให้เกิดความคิดที่จะก้าวต่อไป ในการดำเนินชีวิต การใช้ภาษาท้องถิ่นสนทนาตามกาลโอกาสทำให้เกิดความใกล้ชิดแต่ควรระมัดระวังคำพูดที่ไม่เหมาะสม ถ้าหากจะใช้ศัพท์ภาษาต่าง ๆ ควรมีการแปลความหมาย อธิบายให้ชัดเจน การใช้หลักปรัชญาตะวันตกเข้ามาสอดแทรกจะทำให้ผู้ต้องขังมีโลกทัศน์มากขึ้น

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ต้องขังที่มีต่อ ปัจจัยส่วนบุคคลจำแนกตามระยะเวลาต้องโทษ พบว่าผู้ต้องขังที่มีระยะเวลาต้องโทษต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในเรือนจำจังหวัดสระแก้ว โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ($F=1.299$, $Sig.=0.275$) จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์แก่ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดสระแก้ว” โดยรวมทั้ง 5 ด้าน สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ผู้ต้องขังมีความคิดเห็นต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์แก่ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดสระแก้วโดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นได้ว่าพระสงฆ์ในจังหวัดสระแก้ว มีการจัดการด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการสร้างบรรยากาศในการสอนให้ปลอดภัย ด้านการสอนมุ่งเนื้อหา ด้านการสอนโดยเคารพ ด้านการใช้ภาษาสุภาพ นุ่มนวล เหมาะสม จึงทำให้ผู้ต้องขังโดยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาฯ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนภัทร วาญอภัย (2560) ได้วิจัยเรื่อง “การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย สำหรับผู้ต้องขังที่มีแนวโน้มกระทำความผิดซ้ำ ของเรือนจำพิเศษกรุงเทพฯ” ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ผลการทดสอบสมมติฐาน การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์แก่ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดสระแก้ว โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ การศึกษา ระยะเวลาที่ต้องโทษเพื่อนำไปสู่การตอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 ผู้ต้องขังที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าผู้ต้องขังที่มีอายุต่างกัน ไม่มีผลที่แตกต่างในการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล (2554) ได้วิจัยเรื่อง “การปฏิบัติธรรมของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางคลองเปรม” ผลการวิจัยพบว่า ผู้ต้องขังที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเผยแผ่ในเรือนจำไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานข้อที่ 2 ผู้ต้องขังที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย แสดงให้เห็นว่าผู้ต้องขังที่มีการศึกษาต่างกัน ไม่มีผลที่แตกต่างซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนตติ์ ทินนาม (2560) ได้วิจัยเรื่อง “โครงการจากใจสู่ใจ: นวัตกรรมการสร้างการเปลี่ยนแปลงภายในเพื่อปฏิรูปภายนอก” ผลการวิจัยพบว่า ผู้ต้องขังที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเผยแผ่ในเรือนจำไม่แตกต่างกัน ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานข้อที่ 3 ผู้ต้องขังที่มีระยะเวลาต้องโทษต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยรวมไม่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย แสดงให้เห็นว่าผู้ต้องขังที่มีระยะเวลาต้องโทษต่างกัน ไม่มีผลที่แตกต่าง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูนรนาถเจติยาภิรักษ์ (ชูศรี) และคณะ (2561) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระธรรมทูต สายอินเดีย-เนปาล ตามหลักพุทธจิตวิทยา” ผลการวิจัยพบว่าผู้ต้องขังที่มีระยะเวลาต้องโทษแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยสำหรับผู้ต้องขังที่มีแนวโน้มกระทำผิดซ้ำไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

องค์ความรู้

1) องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

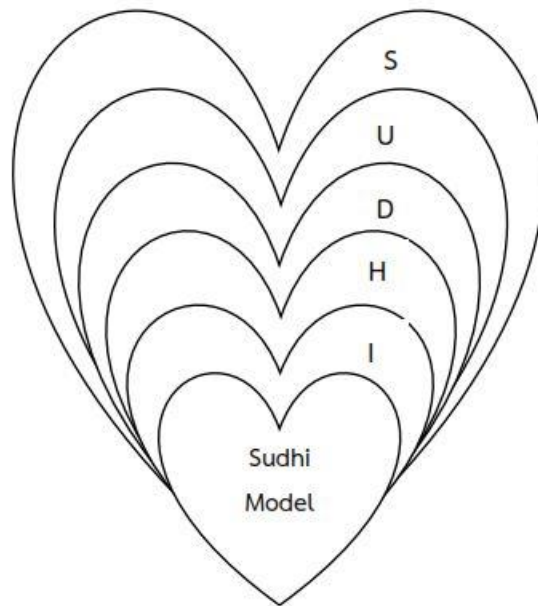
ผู้วิจัยนำเสนอองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย ดังนี้

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ แก่ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดสระแก้ว				
ด้านการเตรียมความพร้อมในการสอน	ด้านการสร้างบรรยากาศให้ปลอดภัย	ด้านสอนมุ่งเนื้อหา	ด้านการสอนโดยเคารพ	ด้านการใช้ภาษาสุภาพ นุ่มนวล เหมาะสม
-มีความรู้ความเข้าใจในงานเผยแผ่และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี -เตรียมเนื้อหาในการเผยแผ่แก่ผู้ต้องขัง -แต่ละท่านมีการเตรียมการด้านเนื้อหาให้สอดคล้องกัน -ควรมีการตั้งกลุ่มหรือองค์กร เพื่อความชัดเจนในการดำเนินงานด้านการเผยแผ่แก่ผู้ต้องขัง	-ควบคุมบรรยากาศในระหว่างการเผยแผ่ -จัดกิจกรรมการสอนให้มีความเพลิดเพลินและไม่ตึงเครียด -ส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับผู้ต้องขัง -พระสงฆ์ควรใส่ใจผู้ต้องขังในขณะแสดงธรรม และสังเกตดูปฏิกิริยาของผู้ต้องขังว่าเป็นไปในทางใด -การมอบหมายงานในด้านธรรมศึกษาควรออกแบบให้เหมาะสม	-ให้ผู้ต้องขังเข้าใจหลักธรรมและสามารถนำไปพัฒนาตนเอง -จัดลำดับเนื้อหาและคำสอนที่ไม่กระทบตนและผู้อื่น -แบ่งลำดับความสำคัญของเนื้อหาที่เผยแผ่ -ร่วมมือกันระหว่างเรือนจำกับพระสงฆ์ในการออกแบบเนื้อหาหลักสูตรการเรียนการสอน	-เคารพสถานที่ และผู้ต้องขังโดยปฏิบัติตนให้เหมาะสมณสารูป -รับผิดชอบในการเผยแผ่ตามกำหนดเวลาที่ได้รับมอบหมาย -วางแผนงานสอดคล้องกับเจ้าหน้าที่และผู้ต้องขังไม่ให้เกินเวลาตารางประจำวัน -ผลการสอบวัดความรู้ไม่ได้เป็นเครื่องแสดงถึงความเข้าใจในหลักธรรม	-ใช้ถ้อยคำ ที่ง่ายต่อการรับฟัง -ใช้กิริยา ที่เหมาะสม -การมอบหมายงาน โดยใช้ถ้อยคำที่เหมาะสม -การวางแผนการอบรมหรือการเรียนการสอนควรคำนึงถึงความเข้าใจในการใช้ภาษาของผู้ต้องขังด้วย -พระสงฆ์ควรควบคุมคำแปลคำศัพท์ที่ใช้ในการอบรม

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย คือ พระสงฆ์ที่เข้าไปเผยแผ่แก่ผู้ต้องขังฯ ควรมีการเตรียมความพร้อม มีทักษะการพูด ต้องพยายามทำให้เกิดบรรยากาศที่ศรัทธา ครั้นลดความตึงเครียดให้ความรู้สึกว่าได้ถูกบังคับมาอบรม เนื้อหาหลักธรรมมุ่งเรื่องกรรม บาปบุญคุณโทษ สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้จริง พระสงฆ์ที่อบรมควรลดอคติ มีกิริยาอาการที่เรียบร้อยไม่คึกคะนองเกินไป ถ้าจะใช้ภาษาท้องถิ่นบางครั้งก็เหมาะสม และการใช้คำศัพท์ต่าง ๆ ควรมีการแปลเพื่อให้เข้าใจตรงกัน

2) องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากงานวิจัย

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากงานวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากงานวิจัยการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์แก่ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดสระแก้ว อธิบายได้ว่าด้านการเตรียมความพร้อม P (Preparation) องค์ความรู้จากการสังเคราะห์ที่ได้คือ เริ่มต้น (start) การเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิต ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ไม่ดี เพื่อดำเนินชีวิตที่เป็นสุข ด้านการสอนให้ปลอดโปร่ง (Atmosphere) ได้องค์ความรู้ใหม่ คือ จุดสูงสุด(Ultimate) ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนา คืออยากเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตนเองให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ต้องการที่จะมีชีวิตเป็นปกติสุข ด้านการสอนมุ่งเนื้อหา (content) ได้องค์ความรู้ใหม่คือ ทุกวัน (Daily) สิ่งเหล่านี้เกิดจากการฝึกหัดปฏิบัติเป็นประจำจนเกิดความตั้งมั่นในการทำความดีอย่างสม่ำเสมอ ค่อยซึมซับและออกจากใจ ด้านความเคารพ (Respect) คือ นิสัย (Habitual) เมื่อมีการทำเป็นประจำสม่ำเสมอจะสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่ดีเหล่านั้น ท้ายที่สุดจะกลายเป็นนิสัยที่ดีคอยติดตามตัวตลอดไป ด้านการใช้ภาษาสุภาพ นุ่มนวล เหมาะสม (Polite Language) คือ เมื่อค่อยๆ อบรมขัดเกลาจิตใจแล้วก็จะทำให้เกิดความบริสุทธิ์ I (Innocent) ทั้งทางกาย วาจา และใจ มีสติสัมปชัญญะ รู้จักคิดก่อนทำ คิดก่อนพูด และพูดโดยให้สุภาพเหมือนเช่นที่ต้องการให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อตนเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. พระสงฆ์จังหวัดสระแก้วควรร่วมมือกันจัดตั้งกลุ่ม โดยมีนโยบายอย่างเป็นรูปธรรมในการส่งเสริมพระสงฆ์เพื่อการเผยแผ่ฯ กำหนดเป็นหลักสูตรสำหรับการเผยแผ่เฉพาะด้าน
2. มีนโยบายในการติดตามและประเมินผลการเผยแผ่ทุกระยะ
3. กลุ่มหรือคณะทำงานควรวางแผนงานให้กับผู้ปฏิบัติงานอย่างชัดเจนและนำไปปฏิบัติได้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. พระสงฆ์กลุ่มพระเผยแผ่ฯ จังหวัดสระแก้วควรตั้งหลักสูตรการอบรมการเผยแผ่แก่ผู้ต้องขัง
2. ควรมีการอบรมส่งเสริมเพิ่มทักษะ ความรู้ด้านการเผยแผ่แก่ผู้ต้องขังเฉพาะด้านแก่พระเผยแผ่
3. ควรจัดตั้งคณะกรรมการการติดตาม ตรวจสอบประเมินผลงาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษากลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธรูปศาสนาของพระสงฆ์แก่ผู้ต้องขังในเรือนจำ
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบพระสงฆ์ที่เข้ามาเผยแผ่ ที่มีอายุ พรรษา วุฒิการศึกษาว่ามีระดับความคิดเห็นต่อการเผยแผ่แก่ผู้ต้องขังในเรือนจำแตกต่างกันหรือไม่ หลังจากผ่านการอบรมการบรรยายธรรม หรือการเรียนการสอน เพื่อนำผลที่ได้ไปพัฒนาบุคลากรคณะสงฆ์ต่อไป
3. ควรศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์ในจังหวัดสระแก้วว่ามีคุณสมบัติ ความพร้อม ทักษะ ที่เหมาะสมแก่การเผยแผ่หรือไม่

เอกสารอ้างอิง

- ข้อมูลสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ เขต 2. (2562). สถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ รท.102 (ก). กรุงเทพฯ: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ กองแผนงาน กรมราชทัณฑ์.
- ชนัตติ ทินนาม. (2560). โครงการจากใจสู่ใจ: นวัตกรรมการสร้างการเปลี่ยนแปลงภายในเพื่อปฏิรูปภายนอก. ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล. (พฤษภาคม 2558-เมษายน 2560): 1-2.
- ดาวเรือง หงษา. (2556). กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับงานราชทัณฑ์. กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์สวย จำกัด.
- ธนภัทร วาธงชัย. (2560). การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย สำหรับผู้ต้องขังที่มีแนวโน้มกระทำผิดซ้ำของเรือนจำพิเศษกรุงเทพฯ (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- พระครูบรรณเจติยาภิรักษ์ (ชูศรี). (2561). รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธรูปศาสนาเชิงรุกของพระธรรมทูต สายอินเดีย-เนปาลตามหลักพุทธจิตวิทยา. วารสารมหาจุฬานาครธรรม, 6(1), 335-336.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2555). พจนานุกรม ฉบับประมวลศัพท์ (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ผลิธรรม.

พระศากยวงศ์วิสุทธิ์ (พระอนิลมาน ธมมสากิโย). (2561). *จิตตมนต์ ปัญญาบำบัด*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์กำลังใจ.

สวัสดี จิรัฏฐิติกาล. (2554). *การปฏิบัติธรรมของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางคลองเปรม* (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.